

Czesław DĄBROWSKI*

WARUNKI SZKOLENIA TAKTYCZNEGO W PODODDZIALE

W świetle zachodzących zmian w organizacji szkolenia, jak zniesienie poboru i uzawodowienie pododdziałów oraz dalsze ograniczenia wynikające z dotykającego nas kryzysu, powodują potrzebę określenia warunków szkolenia taktycznego pododdziału. Wyodrębnienie problemów, z jakimi borykają się dowódcy pododdziałów podczas realizacji szkolenia, pozwoli na określenie, jakich i gdzie należy dokonać zmian, aby po zakończeniu okresu przejściowego przystąpić do jak najefektowniejszych realizacji zadań przez zawodowe pododdziały. Dla określenia warunków realizacji szkolenia taktycznego przeprowadzono ankietę wśród oficerów młodszych, będących dowódcami szczebla kompanii posiadających duże doświadczenie w tym zakresie. Pytania zawarte w ankiecie dotyczyły przygotowania dowódców do organizacji i prowadzenia szkolenia taktycznego. Uzyskane wyniki pozwoliły na sformułowanie wniosków, których uwzględnienie ułatwi osiągnięcie zakładanych celów w procesie realizacji szkolenia taktycznego.

Słowa kluczowe: szkolenie taktyczne, pododdziały

WSTĘP

Taktyka jako główny przedmiot szkolenia programowego integruje pozostałe działy i przedmioty, łącząc w jedną całość wiedzę i umiejętności, które dowódca i żołnierz powinien opanować i umieć wykorzystywać na współczesnym polu walki¹. Szkolenie z taktyki wymaga znacznego nakładu sił i środków, związane jest ze znacznym wysiłkiem dowódców, instruktorów i żołnierzy. Przez wiele lat wypracowywano metody i formy szkolenia służące osiągnięciu jak najlepszych efektów, ale zmiany związane z procesem uzawodowienia pododdziałów stanowią nowe wyzwanie dla dowódców wszystkich szczebli. Zaprzestanie poboru żołnierzy do służby zasadniczej, a także ograniczenia w wykorzystywaniu środków materiałowych i technicznych zmienia sposób realizacji szkolenia taktycznego pododdziałów. Obecnie

* ppłk dypl. Czesław DĄBROWSKI – Instytut Dowodzenia Wyższej Szkoły Oficerskiej Wojsk Lądowych

¹ Program szkolenia pododdziałów zawodowych wojsk pancernych i zmechanizowanych, Warszawa 2004, s. 23.

należy poszukiwać nowych rozwiązań organizacyjnych, aby zapewnić wysoki poziom wyszkolenia. Dowódcy realizując szkolenie pododdziałów, muszą być przygotowani do rozwiązywania szeregu trudnych i skomplikowanych problemów organizacyjnych.

Doświadczenie w realizacji szkolenia w pododdziałach, gdzie służbę obok siebie pełnili żołnierze służby zasadniczej, kontraktowej i zawodowej, są bardzo cenne. Podzielenie się tymi doświadczeniami przez oficerów służących w jednostkach wojskowych i realizujących szkolenie taktyczne pozwoli określić, jakich zmian należy dokonać w organizacji tego szkolenia.

By móc podjąć próbę określenia zakresu zmian, które należy wprowadzić w procesie szkolenia pododdziału, posłużono się ankietą. Ankieta zawierała pytania dotyczące przygotowania i prowadzenia zajęć taktycznych oraz organizacji i planowania szkolenia w pododdziale.

Ankieta przeprowadzono wśród oficerów młodszych o stażu służby zawodowej nie mniejszym niż 5 lat pełniących służbę w różnych jednostkach wojskowych na terenie całego kraju. Należy wziąć pod uwagę, że tylko część z nich dowodziła pododdziałami w pełni zawodowymi, a większość pełniła służbę w pododdziale częściowo uzawodowionym lub nawet w całości złożonymi z żołnierzy służby zasadniczej. Zatem nie wszystkie zaproponowane przez nich rozwiązania organizacyjne mogą być zastosowane w nowych warunkach.

1. ORGANIZACJA SZKOLENIA TAKTYCZNEGO W PODODDZIALE

Podstawą realizacji szkolenia taktycznego w pododdziale jest program szkolenia oraz wytyczne przełożonych. Realizowany program szkolenia pododdziału zawodowego podzielony jest na trzy okresy:

- I okres(6 miesięcy) - szkolenie specjalisty, drużyny, załogi;
- II okres(6 miesięcy) - szkolenie grupy zadaniowej;
- III okres (6 miesięcy) - faza gotowości².

Realizacja szkolenia w poszczególnych okresach szkolenia powinna według założeń pozwolić na osiągnięcie zakładanych celów. Po kilku latach realizacji szkolenia według tych założeń możliwe jest dokonanie oceny poprawności przyjętych rozwiązań organizacyjnych.

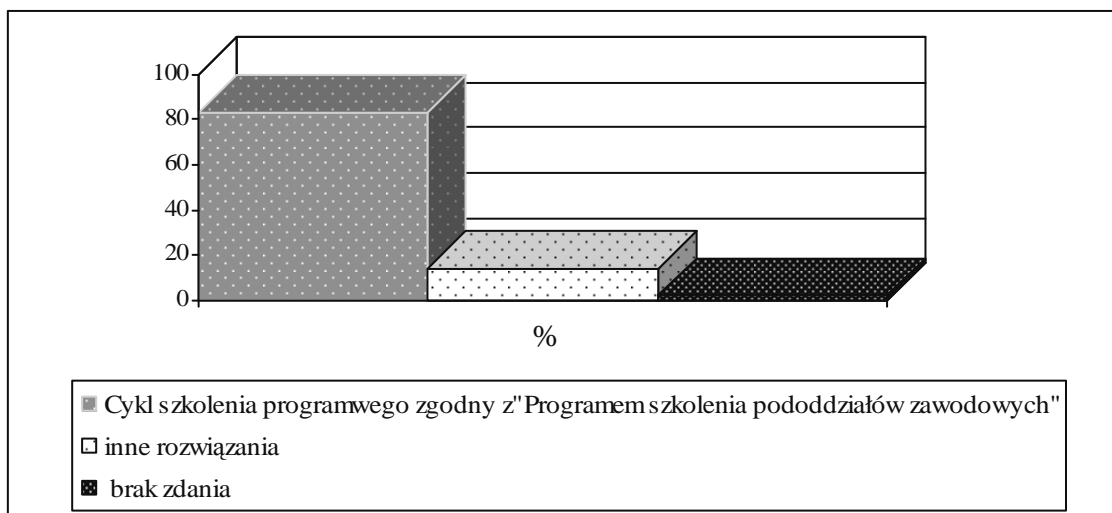
Opinia oficerów na temat podziału i czasu trwania poszczególnych okresów cyklu szkolenia programowego pododdziału zawodowego (rys. 1) przedstawiała się następująco:

- 83,3% ankietowanych uznała, że układ i czas trwania poszczególnych okresów cyklu szkolenia zgodny z „Programem szkolenia pododdziałów zawodowych wojsk pancernych i zmechanizowanych” jest poprawny i nie wymaga zmian;
- 14,3% oficerów zaproponowało inny podział cyklu szkoleniowego np. podział cyklu szkoleniowego na więcej etapów (specjalista, drużyna – załoga, pluton,

² Tamże, s. 5.

kompania, grupa zadaniowa). Wśród tej grupy oficerów dominował pogląd o konieczności wydłużenia cyklu szkoleniowego.

Wyniki uzyskane podczas badań wskazują, że rozwiązania zawarte w „Programie szkolenia pododdziałów zawodowych wojsk pancernych i zmechanizowanych” pozwalają realizować cele szkoleniowe i są aprobowane przez dowódców plutonów i kompanii.

Rys. 1. Proponowany sposób organizacji cyklu szkoleniowego pododdziału

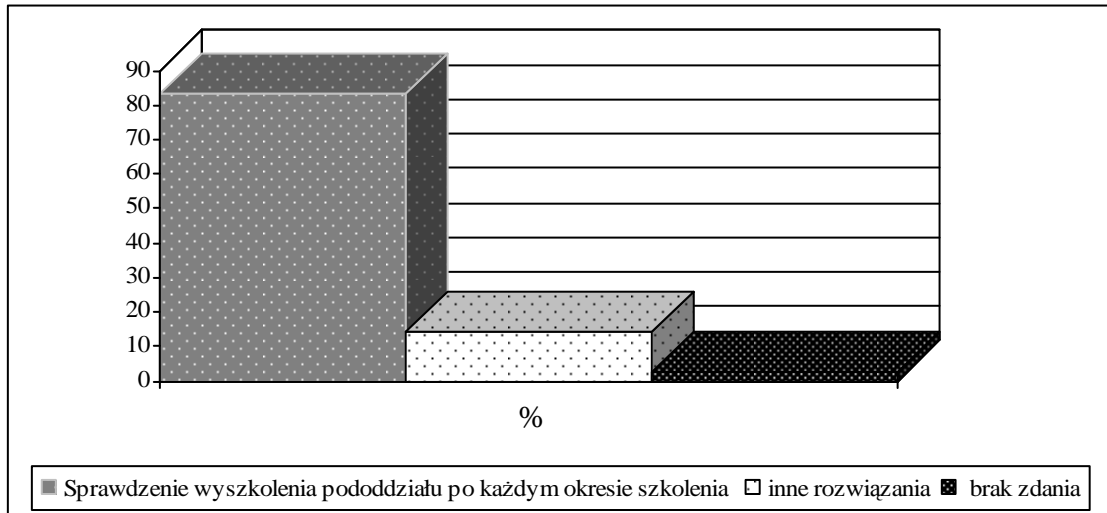
Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety

Szkolenie poligonowe zajmuje szczególną rolę w kształtowaniu umiejętności dowódców i żołnierzy. Realizacja zajęć w tych trudnych warunkach jest niewątpliwie bardzo efektywna, ale również bardzo wyczerpująca fizycznie i psychicznie. Niedogodności związane z pobytem i szkoleniem na poligonie nie zawsze spotykają się z aprobatą żołnierzy. Dlatego zasadne jest uzyskanie opinii na temat szkolenia poligonowego realizowanego przez pododdział w jego cyklu szkoleniowym. Wymiar szkolenia i umiejscowienie szkolenia poligonowego w trakcie cyklu szkolenia ma bardzo ważny wpływ na poziom wyszkolenia żołnierzy pododdziału. Respondenci w 69% wskazali, że szkolenie poligonowe powinno odbywać się w każdym z okresów cyklu szkolenia. Na konieczność realizacji szkolenia poligonowego tylko w drugim okresie cyklu szkoleniowego opowiedziało się 26,2% ankietowanych. Pozostali nie mieli zdania na ten temat. Można zatem uznać, że większość uznaje szkolenie poligonowe jako niezbędny element służący podnoszeniu poziomu wyszkolenia i zgrania pododdziału w każdym etapie szkolenia.

Kontrola poziomu wyszkolenia pododdziału realizowana w ramach certyfikacji po zrealizowaniu odpowiedniego etapu szkolenia stanowi czynnik mobilizujący dla dowódców i żołnierzy. Jest to ważny element, mający wpływ na prowadzenie zajęć w następnym etapie oraz realizacji szkolenia doskonalącego, ponieważ pozwala określić, jakie działy zostały opanowane w stopniu dobrym, a jakie należy doskonalić. Aby sprawdziany wyszkolenia pododdziału służyły temu celowi, zapytano w ankiecie o częstość i umiejscowienie sprawdzianów w cyklu szkoleniowym. Za sprawdzianami wyszkolenia po każdym okresie cyklu szkoleniowego opowiedziało się 71,4% oficerów, za częstszym sprawdzaniem wyszkolenia po zrealizowaniu określonej tematyki

WARUNKI SZKOLENIA TAKTYCZNEGO W PODODDZIALE

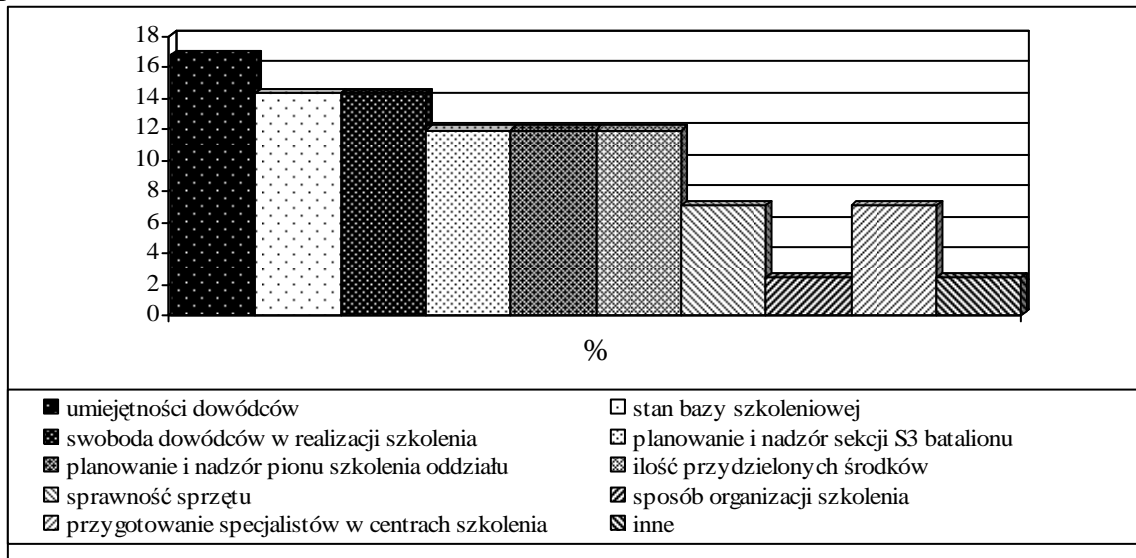
opowiedziało się 16,7% ankietowanych, 7,1% oficerów proponuje zmniejszenie ilość sprawdzianów wyszkolenia tylko po dwóch pierwszych okresów szkolenia. Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że sprawdziany powinny być realizowane po zakończeniu każdego etapu szkolenia. Uzyskana ocena nie tylko określi poziom wyszkolenia pododdziału, ale również zagadnienia, które należy poprawić w ramach szkolenia uzupełniającego.

Rys. 2. Częstość sprawdzianów wyszkolenia pododdziałów w syku szkolenia programowego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety

Na uzyskanie pożądanych efektów szkolenia taktycznego ma wpływ wiele czynników, począwszy od zastosowanych rozwiązań organizacyjnych, a skończywszy na zabezpieczeniu materiałowym. Interesujący jest jednak pogląd osób bezpośrednio realizujących zajęcia z taktyki, co według nich ma największy wpływ na efektywność szkolenia taktycznego w pododdziale. 16,7% ankietowanych spośród 10 podanych elementów jako najbardziej znaczące wskazali umiejętności i wyszkolenie dowódców pododdziałów.

Rys. 3. Czynniki mające największy wpływ na efektywność szkolenia taktycznego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety

Uznanie swobody dowódcy w realizacji szkolenia i stan bazy szkoleniowej za najważniejsze dla uzyskania najlepszych efektów szkoleniowych wskazało po 14,3% oficerów. Po 11,9% ankietowanych wskazało jako najważniejsze nadzór sekcji S3 batalionu oraz pionu szkolenia oddziału. Tyle samo oficerów wskazało na ilość przydzielonych na szkolenie środków materiałowych. Zaskakujące jest uznanie sposobu organizacji szkolenia za najważniejsze tylko przez 2,4% podlegających badaniu, zwłaszcza w porównaniu ze znaczeniem wyszkolenia dowódców oraz swobodą realizacji szkolenia przez nich, w którym sposób organizacji szkolenia jest ściśle powiązany. Przy odpowiedzi na te pytanie należy zwrócić uwagę na wsparcie w planowaniu i organizacji szkolenia przez sekcję S3 batalionu i pionu szkolenia oddziału. Z jednej strony część oficerów chce uzyskać większą swobodę w doborze treści, czasu i miejsca prowadzenia szkolenia taktycznego, a z drugiej strony znaczna część oficerów, razem 23,9%, uważa, że struktury wyższego szczebla zajmujące się szkoleniem mają największy wpływ na jego efektywność.

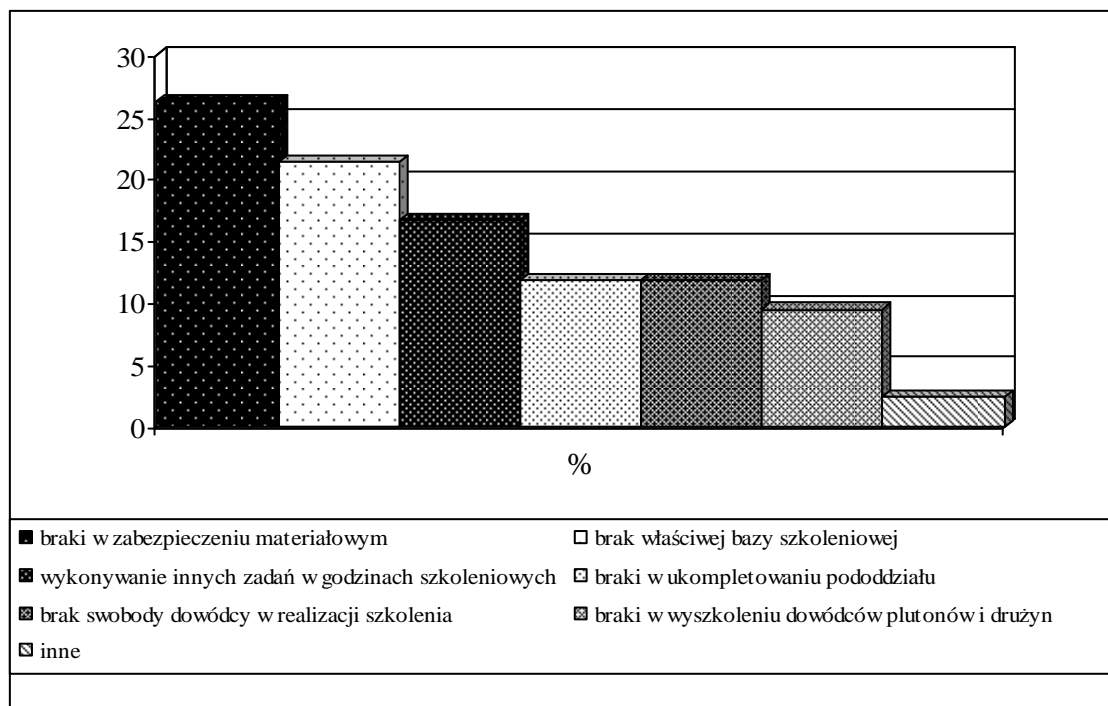
Do określenia warunków realizacji szkolenia taktycznego w pododdziale potrzebne jest określenie czynników, które negatywnie wpływają na realizację zajęć.

Z przeprowadzonej ankiety wynika, że największym utrudnieniem w realizacji szkolenia taktycznego jest niewystarczający poziom zabezpieczenia materiałowego. Ankietowani wskazywali zwłaszcza na ograniczenia w użyciu sprzętu technicznego wynikające z przydzielonych limitów oraz niewystarczające ilości środków pozoracji pola walki. Drugim czynnikiem mającym negatywny wpływ na efektywność szkolenia taktycznego jest brak odpowiednio przygotowanej i wyposażonej bazy szkoleniowej, która zabezpieczyłaby potrzeby szkoleniowe. Realizacja innych przedsięwzięć częściowo związana jest z brakami w ukompletowaniu pododdziałów, nieobecnością żołnierzy z powodu chorób, udziału w operacjach poza granicami kraju i urlopów.

Respondenci wskazują na ograniczenie ich swobody w prowadzeniu szkolenia, a dotyczy to sposobu prowadzenia zajęć, stosownych form i metod szkolenia. Charakterystyczne jest jednak, że część dowódców oczekuje od swoich przełożonych bardzo szczegółowych wytycznych dotyczących realizacji poszczególnych zajęć, co znalazło swoje odzwierciedlenie w dalszej części ankiety.

Znaczącą rolę w przygotowaniu żołnierzy i pododdziałów do działań taktycznych odgrywa poziom przygotowania prowadzących szkolenie, czyli dowódców. Obecnie w pododdziałach ogólnowojskowych wykonują obowiązki służbowe dowódcy szkoleni w różnych ośrodkach, według odrębnych programów kształcenia i szkolenia. Dla określenia warunków szkolenia taktycznego w pododdziale uzyskano opinie o poziomie przygotowania dowódców niższych szczebli do realizacji szkolenia taktycznego, ponieważ braki w wyszkoleniu dowódców drużyn i plutonów są wskazywane jako bardzo ważny element, negatywnie wpływający na szkolenie taktyczne.

WARUNKI SZKOLENIA TAKTYCZNEGO W PODODDZIALE

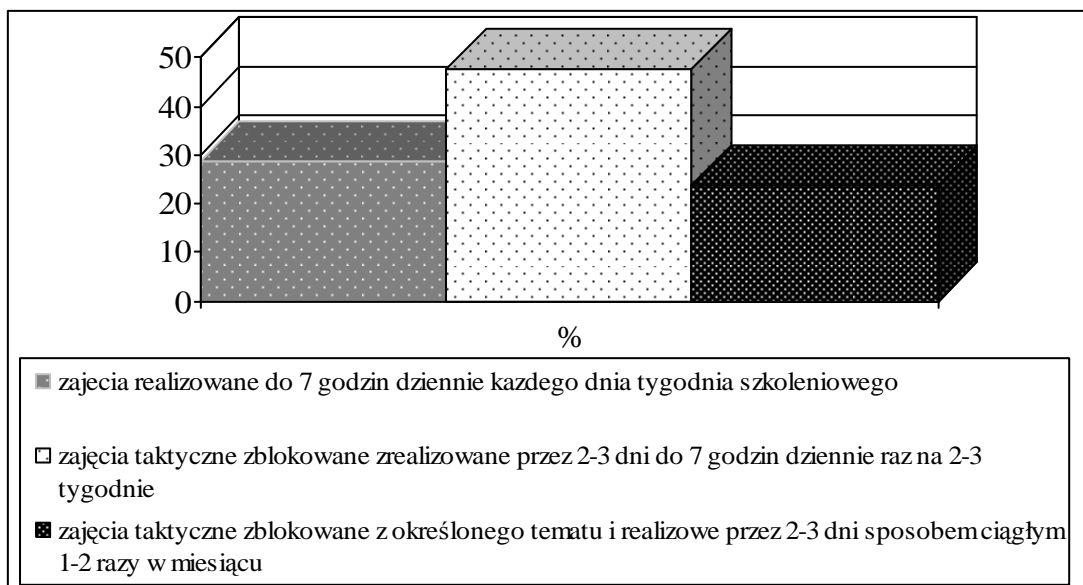
Rys. 4. Czynniki negatywnie wpływające na efektywność szkolenia taktycznego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety

Uzawodowienie pododdziałów przyniosło, obok pozytywnych zamian, nowe negatywne zjawiska, do których należy niska absencja żołnierzy podczas zajęć. 26,2% oficerów wskazało na poważne problemy z żołnierzami, którzy przebywali na „permanentnych” zwolnieniach lekarskich lub na dniach wolnych za wykonywanie zadań poza godzinami służby, co powodowało niskie stany pododdziałów podczas szkolenia. Osiągnięcie wysokiego poziomu wyszkolenia w takich warunkach staje się problematyczne. Tylko 14,6% oficerów wskazało, że w ich pododdziałach nie ma problemu z absencją żołnierzy. Dowódcy borykając się z tym problemem, starają się znaleźć rozwiązanie problemu. Jednym z nich jest wypracowanie takiej organizacji szkolenia w tygodniu, aby mogła w nim uczestniczyć jak największa liczba żołnierzy. Ankietowanych zapytano o sposób organizacji szkolenia taktycznego w tygodniu i miesiącu szkoleniowym, aby uniknąć wysokiej absencji i uzyskać jak najlepszą efektywność. Zaproponowano następujące rozwiązania organizacyjne:

1. Zajęcia realizować do 7 godzin lekcyjnych dziennie w ramach tygodniowego planu szkolenia.
2. Zajęcia taktyczne zblokować z określonego tematu i realizować przez 2-3 dni do 7 godzin dziennie raz na 2-3 tygodnie.
3. Zajęcia taktyczne zblokować z określonego tematu i realizować przez 2-3 dni sposobem ciągłym 1-2 razy w miesiącu.

Spośród zaproponowanych rozwiązań 47,6% oficerów opowiedziało się za rozwiązaniem drugim, 23,8 za rozwiązaniem pierwszym i 28,6% za rozwiązaniem trzecim.

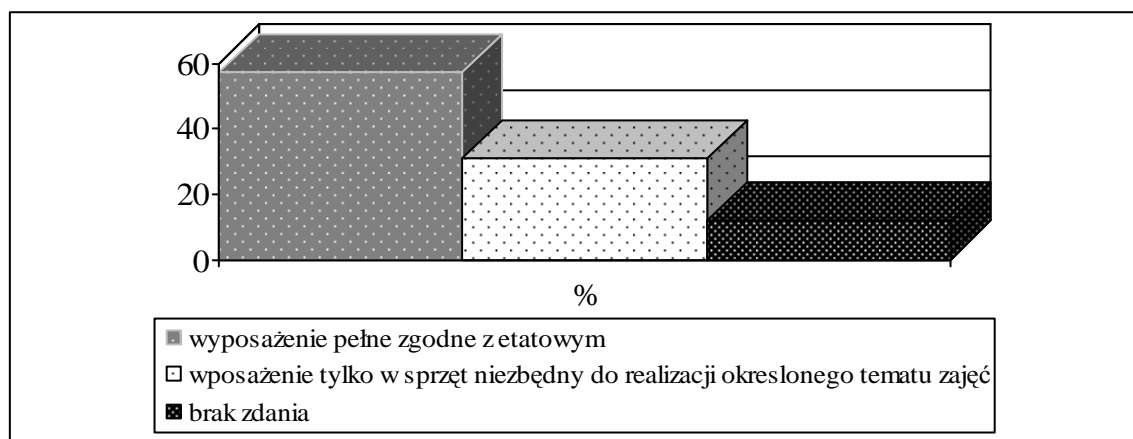

Rys. 5. Wybór sposobu organizacji szkolenia taktycznego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety

Zachowując zasadę realizmu szkolenia taktycznego, niezbędne jest wyposażenie żołnierzy w sprzęt i broń, z jaką działaliby podczas prawdziwej walki. Odstępstwo od tej zasady niestety nie jest odosobnione np. dowódcy obawiając się uszkodzenia cennego sprzętu noktowizyjnego podczas zajęć w warunkach ograniczonej widoczności, nie stosują go, nakazują pozostawić go w pododdziałowym magazynie. Dotyczy to również innego typu sprzętu. Postępowanie tego typu źle wpływa na osiągnięcie wysokiego stopnia wyszkolenia pododdziału. Aby poznać opinię dowódców na ten temat, poproszono o odpowiedź na pytanie o wyposażenie żołnierzy podczas zajęć taktycznych w stosunku do etatowego.

Spośród udzielonych odpowiedzi 57,1% uznaje konieczność wykorzystania pełnego uzbrojenia i wyposażenia podczas zajęć taktycznych dla uzyskania jak najlepszych wyników szkoleniowych. Za wyposażeniem żołnierzy tylko w oporządzenie i sprzęt potrzebny do realizacji określonych zagadnień opowiedziało się 30,9%.

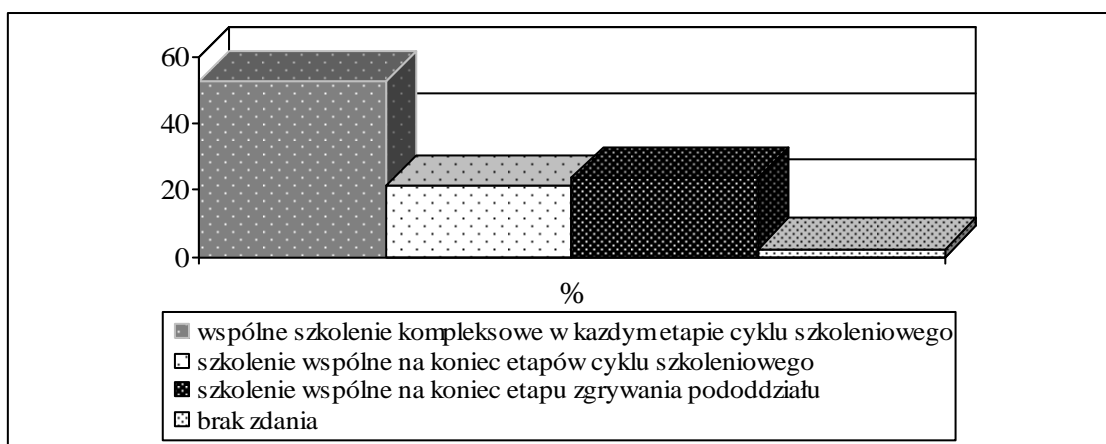

Rys. 6. Wyposażenie żołnierzy do zajęć taktycznych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety

Wykonanie zadań na współczesnym polu walki wymaga umiejętności współdziałania pododdziałów ogólnowojskowych z pododdziałami rodzajów wojsk. Jest to szczególnie ważne podczas wykonywania zadań przez grupy zadaniowe, gdzie pod jednym dowództwem działają różne pododdziały.

W ankiecie znalazło się pytanie dotyczące sposobu szkolenia pododdziałów różnych rodzajów wojsk. Za szkoleniem kompleksowym, gdzie określoną wspólną tematykę realizują pododdziały ogólnowojskowe, pododdziały wspierające i zabezpieczające, opowiedziało się 52,4% ankietowanych, przy założeniu, że pododdziały realizują zajęcia w jednym obiekcie i w jednym czasie. 21,4% oficerów proponuje wspólne szkolenie pododdziałów różnych rodzajów wojsk podczas szkolenia poligonowego na koniec etapów cyklu szkoleniowego. Spośród ankietowanych oficerów 23,8 % proponuje wspólne szkolenie pododdziałów różnych rodzajów wojsk na koniec etapu zgrzywania pododdziału.

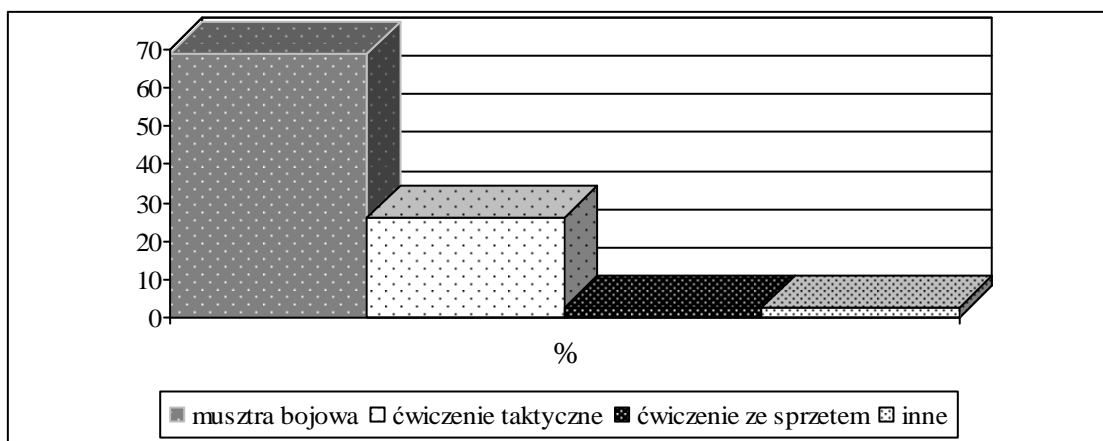

Rys. 7. Sposób organizowania wspólnego szkolenia pododdziałów różnych rodzajów wojsk

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety

Zastosowanie podczas zajęć odpowiedniej metody i formy szkolenia przez dowódcę przyczynia się do uzyskania pożądanych wysiłków. W szkoleniu taktycznym dowódcy mogą stosować różne formy szkolenia. Na pytanie dotyczące wyboru form szkolenia, które pozwalają uzyskać najlepsze wyniki w szkoleniu taktycznym 69% wskazało na musztrę bojową, 26,2% na ćwiczenie taktyczne, 2,4% na zajęcia ze sprzętem i 2,4% zaznaczyło inne.

Musztra bojowa jest zatem podstawową formą szkolenia taktycznego pomimo tego, że dla wyszkolenia pododdziałów, a zwłaszcza dla zgrania pododdziałów podstawową formą szkolenia powinno być ćwiczenie taktyczne. Przyczyny można doszukiwać się w ograniczeniu organizowania ćwiczeń taktycznych, które wiążą się ze znacznym nakładem środków, i dlatego oficerowie nie potrafią docenić tej formy szkolenia.

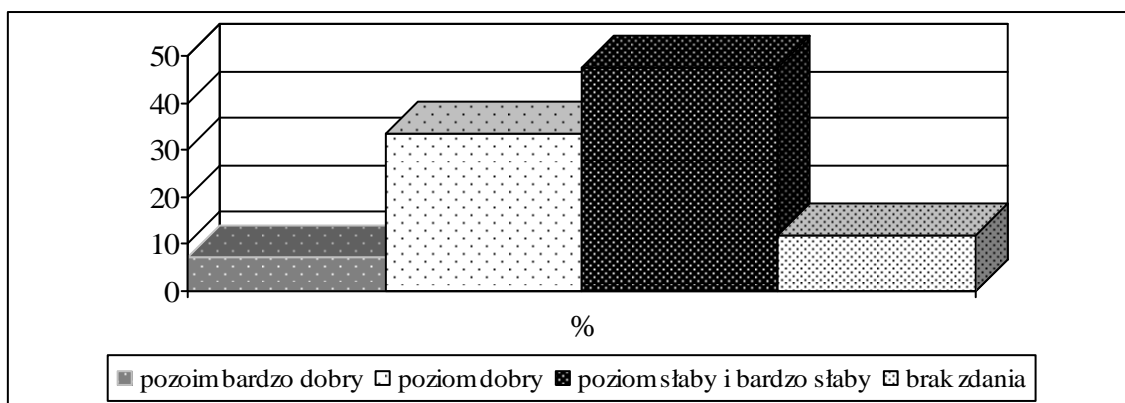
Rys. 8. Formy szkolenia taktycznego przy, której osiąga się najlepsze efekty szkoleniowe

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety

2. PRZYGOTOWANIE DOWÓDCÓW PODODDZIAŁÓW DO PROWADZENIA ZAJĘĆ ZE SZKOLENIA TAKTYCZNEGO ORAZ DZIAŁALNOŚĆ SZKOLENIOWO-METODYCZNA W PODODDZIALE

Znaczącą rolę w przygotowaniu żołnierzy i pododdziałów do działań taktycznych odgrywa poziom przygotowania prowadzących szkolenie, czyli dowódców. Obecnie w pododdziałach ogólnowojskowych wykonują obowiązki służbowe dowódcy szkoleni w różnych ośrodkach, według odrębnych programów kształcenia i szkolenia. Dla określenia warunków szkolenia taktycznego w pododdziale uzyskano opinie o poziomie przygotowania dowódców niższych szczebli do realizacji szkolenia taktycznego, ponieważ braki w wyszkoleniu dowódców drużyn i plutonów są wskazywane jako bardzo ważny element, negatywnie wpływający na szkolenie taktyczne.

Ankietowani krytycznie ocenili przygotowanie dowódców drużyn (instruktorów) do realizacji zajęć ze szkolenia taktycznego. Spośród wszystkich uczestniczących w badaniu 59,5% uznało, że dowódcy drużyn są słabo przygotowani pod względem metodycznym do szkolenia podwładnych, 33,3% uznało ich przygotowanie za dobre, a 7,1% jako bardzo dobre.

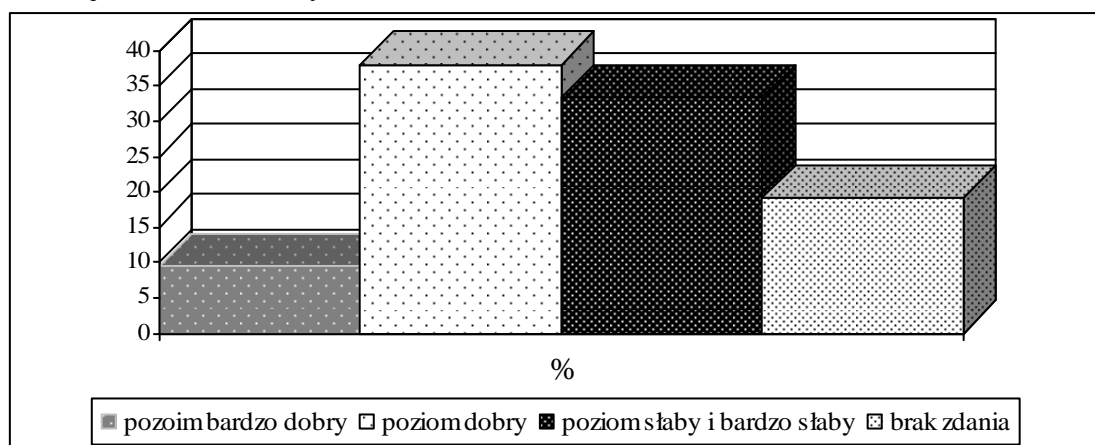
Rys. 9. Ocena poziomu przygotowania dowódców drużyn do realizacji zajęć ze szkolenia taktycznego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety

Uzasadniając dokonany wybór, respondenci wskazywali na przypadki nieprawidłowości przy wyznaczaniu na stanowiska dowódców drużyn podoficerów nieprzygotowanych do pełnienia tych obowiązków, często o innej specjalności niż pododdział, w którym służą.

Jednocześnie przy odpowiedzi na pytanie o sposób realizacji szkolenia uzupełniającego dowódców drużyn, aż 66,7% ankietowanych wskazało na organizowane przez dowódców batalionów i brygad kursy doskonalące jako jedyny sposób uzupełnienia wiedzy i umiejętności podoficerów. Należy zwrócić uwagę, że w udzielanych odpowiedziach tylko 16,7% wskazało na doskonalenie umiejętności dowódców drużyn przez dowódcę plutonu. Taki stan rzeczy może budzić niepokój o prawidłowość działalności szkoleniowo metodycznej i pozwala stwierdzić, że dowódcy nie traktują zajęć instruktorsko-metodycznych w pododdziale z należytą uwagą.

Krytycznie oceniono również przygotowanie dowódców plutonów do realizacji szkolenia taktycznego. 33,3% ankietowanych oceniła ich poziom wiedzy i umiejętności jako słaby i bardzo słaby. Wyszkolenie dowódców plutonów na poziomie dobrym oceniło 38,1% oficerów, a tylko 9,4% oceniło poziom wyszkolenia dowódców tego szczebla jako bardzo dobry.

Rys. 10. Ocena poziomu przygotowania dowódców plutonu do realizacji zajęć ze szkolenia taktycznego

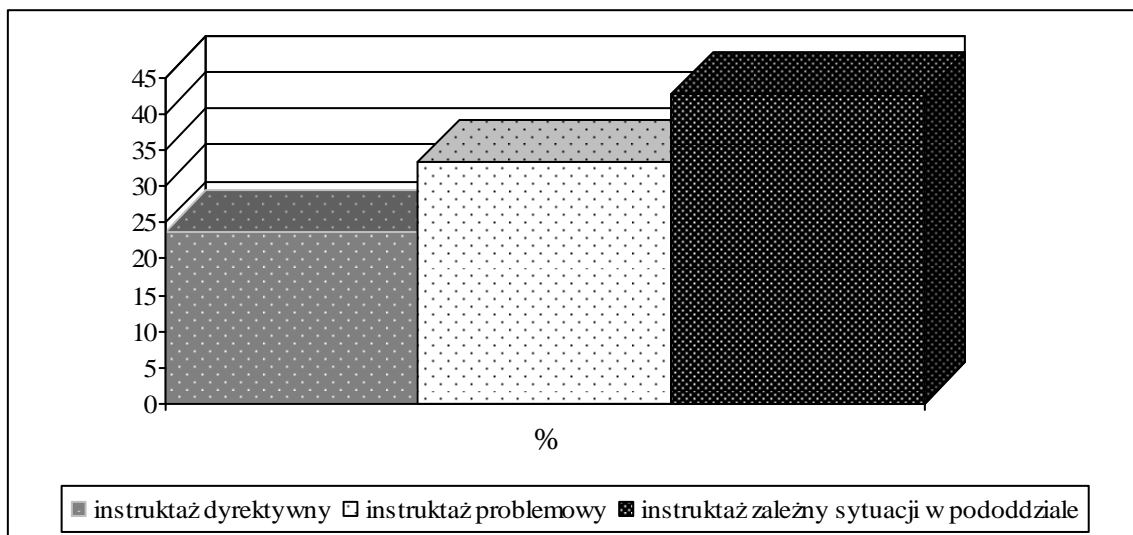
Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety

Zwracano uwagę na niewystarczające przygotowanie dowódców plutonów podczas kształcenia w WSOWL do pełnienia służby na pierwszym stanowisku służbowym. Szczególnie krytycznie oceniono braki w wiedzy specjalistycznej, zwłaszcza praktycznej znajomości eksploatacji sprzętu oraz umiejętności metodyczne. Od dowódcy plutonu przybyłego z WSOWL oczekuje się doskonałego przygotowania do dowodzenia i szkolenia plutonu. Za istotne dla dowódcy plutonu wskazano również umiejętność załatwiania codziennych czynności takich, jak wypełnianie zapotrzebowań, raportów, meldunków. Jednocześnie w udzielonych odpowiedziach pojawiają się nieprzystające do obecnych warunków wymagania do dowódców plutonów nie tylko organizowania właściwej eksploatacji sprzętu bojowego, ale również umiejętności wykonywania regulacji mechanizmów ,a nawet remontu wozów bojowych.

Biorąc pod uwagę krytyczne wypowiedzi ankietowanych, należałoby znacznie zwiększyć ilość godzin przeznaczonych na nauczanie przedmiotów działu specjalistycznego i ilość praktyk dowódczych podczas studiów i kursu Studium Oficerskiego.

Na pytanie dotyczące szkolenia uzupełniającego w jednostce wojskowej dowódców plutonów, których umiejętności metodyczne i specjalistyczne są niewystarczające, ankietowani wskazywali przede wszystkim na kursy organizowane na szczeblu batalionu i oddziału. Podobnie jak na pytanie o szkolenie uzupełniające dowódców drużyn, tylko 11,9% oficerów wskazało na istotną rolę w uzupełnieniu wiedzy rozpoczynającego służbę zawodową dowódcy bezpośredniego przełożonego, czyli w tym przypadku dowódcy kompanii. Jest to niepokojące, ponieważ wynika z tego, że zdecydowana większość oficerów nie spotkała się na początku swojej służby z właściwą pomocą dowódcy kompanii po objęciu pierwszego stanowiska służbowego. Rola dowódcy kompanii w przygotowaniu swojego dowódcy plutonu jest bardzo istotna, ponieważ może on udzielić niezbędnej pomocy w uzupełnieniu wiedzy i umiejętności mało doświadczonych dowódcy plutonu.

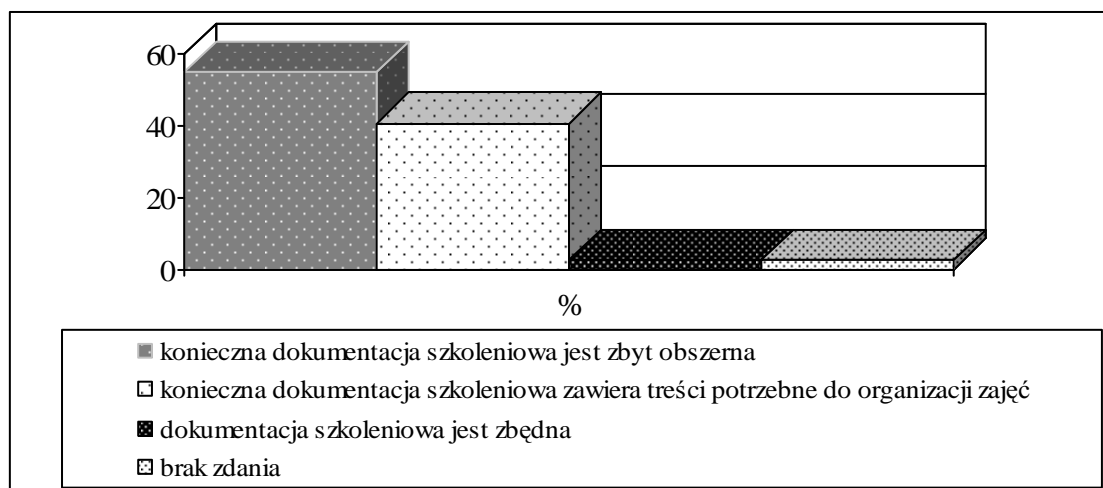
Jednym z elementów działania dowódców kompanii i plutonów mających istotny wpływ na właściwą organizację szkolenia taktycznego w pododdziale jest prowadzenie na odpowiednim poziomie instruktaży. Na pytanie dotyczące potrzeby organizacji instruktaży w pododdziale, 88,1% ankietowanych odpowiedziało, że instruktaż jest potrzebny, ale już 52,4% oficerów dopuszcza prowadzenie instruktażu poza miejscem prowadzenia zajęć np. w rejonie zakwaterowania pododdziału. Uzasadniając, oficerowie, podali, że w pododdziałach, gdzie służy doświadczona kadra, nie ma potrzeby prowadzenia instruktaży w rejonie zajęć. Biorąc pod uwagę zmiany jakościowe w korpusie podoficerskim, gdzie wiedza i doświadczenie dowódców drużyn jest na coraz wyższym poziomie, zadano pytanie dotyczące wyboru metody prowadzenia instruktażu przed zajęciami. 23,8% opowiedziało się za instruktażem dyrektywnym, 33,3% za instruktażem problemowym, a 42,8% uznało, że wybór metody instruktażu jest zależny od przygotowania kadry i żołnierzy.

Rys. 11. Preferowane metody prowadzenia instruktaży do zajęć

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety

Jedną z czynności dowódcy plutonu wynikającą z harmonogramu przygotowania do zajęć jest opracowanie odpowiedniej dokumentacji szkoleniowej. 54,8% oficerów w ankiecie wyraziło opinię zbytecznej, ich zdaniem, konieczności wykonywania konspektów i planów-konspektów o zbyt rozbudowanej treści. Nie negują oni konieczności wykonywania dokumentacji szkoleniowej, ale uważają, że zawierają one wiele elementów zbędnych. 40,5% oficerów w swoich odpowiedziach uznało za konieczne wykonywanie dokumentacji szkoleniowej i nie wносиło istotnych uwag, co do ich treści i zawieranych elementów, a 2,4% uznało dokumentację szkoleniową na szczeblu plutonu za zbędną.

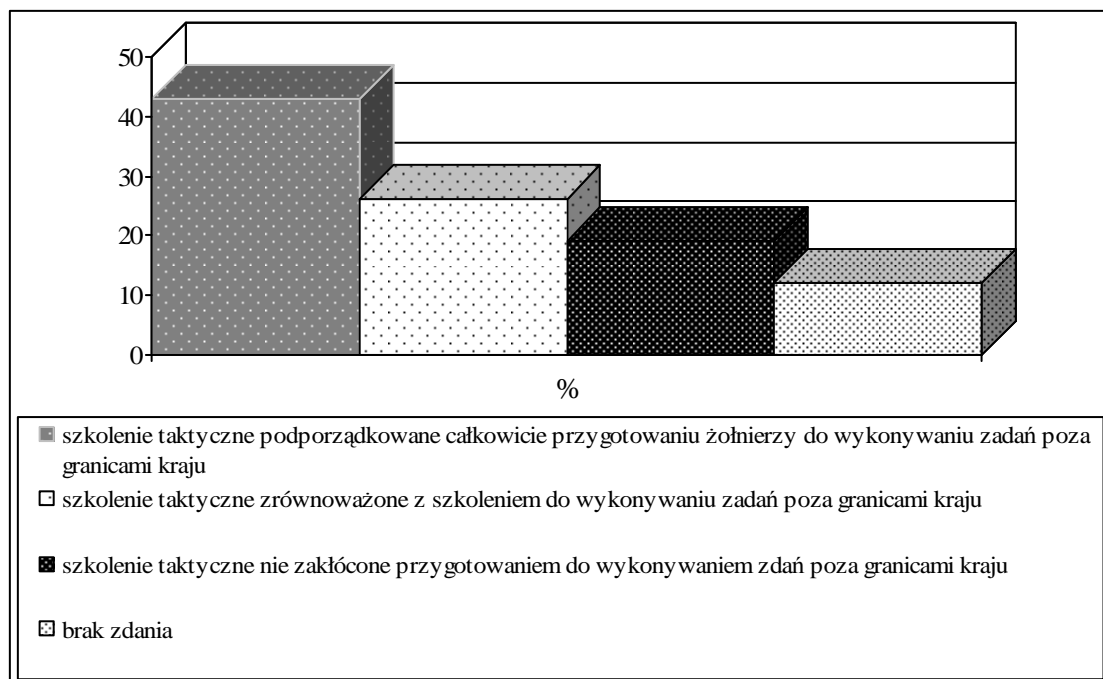
Rys. 12. Wykonywanie dokumentacji szkoleniowej do zajęć taktycznych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety

3. SZKOLENIE DO DZIAŁANIA W SPECYFICZNYCH ŚRODOWISKACH WALKI I DO OPERACJI WSPARCIA POKOJU LUB OPERACJI STABILIZACYJNEJ

Uczestnictwo naszych pododdziałów w operacjach wsparcia pokoju i działaniach stabilizacyjnych powoduje zakłócenia w realizacji szkolenia taktycznego, ponieważ przygotowanie do wykonywania zadań poza granicami naszego kraju wymusza zmianę tematyki szkolenia i wprowadzenie nowego programu szkolenia. Jeżeli dotyczy to całości pododdziału, żołnierze nabywają potrzebnych umiejętności, zgrywając się w ramach drużyny czy plutonu z korzyścią dla wyszkolenia indywidualnego i całości pododdziału, ale jeśli przygotowujący kontyngent jest organizowany spośród żołnierzy z wielu pododdziałów, to braki w etatowej obsadzie pododdziału stanowią poważne zagrożenie prawidłowego przebiegu szkolenia taktycznego.

Z udzielonych odpowiedzi na pytanie dotyczące realizacji szkolenia podczas przygotowania operacji wsparcia pokoju lub operacji stabilizacyjnej, 42,8% oficerów odpowiedziało się za podporządkowaniem całości zamierzeń szkoleniowych pododdziału i oddziału dla przygotowania żołnierzy do wykonywania zadań w tych trudnych działaniach nawet kosztem wyszkolenia innych pododdziałów (rys. 13). 26,2% oficerów wyraziło opinię, że należy zrównoważyć szkolenie do operacji poza granicami kraju, nie zaniedbując szkolenia do innych zadań. 19% uważa, że szkolenie do działań stabilizacyjnych nie powinno wpływać na normalne szkolenie pododdziału.

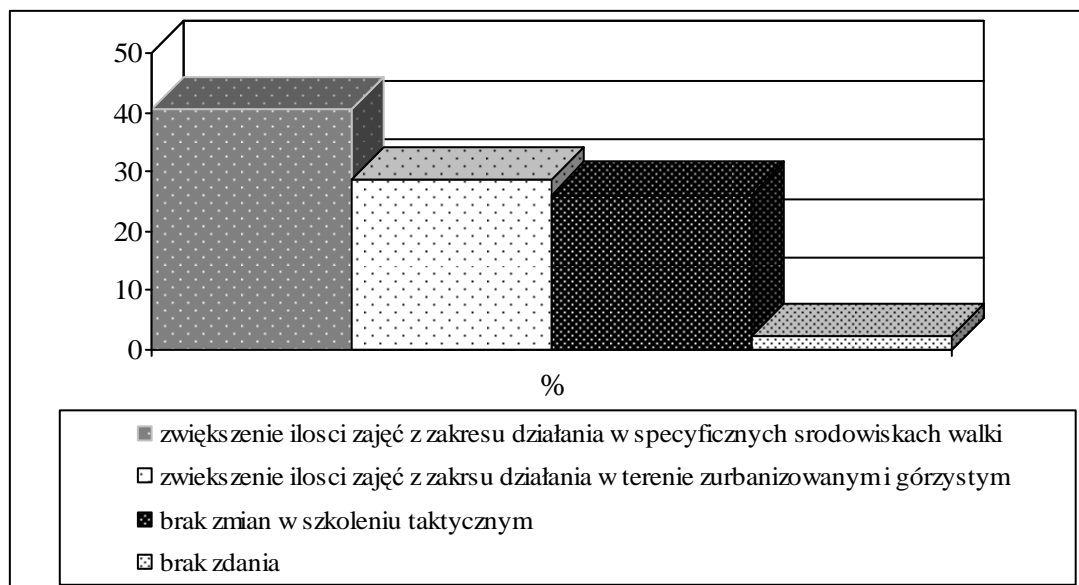

Rys. 13. Realizacja szkolenia taktycznego podczas przygotowaniu kontyngentu wystawianego przez oddział do wykonywania zadań poza granicami kraju

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety

Spośród ankietowanych 19,1% oficerów opowiedziało się za szkoleniem żołnierzy przede wszystkim do realizacji zadań w ramach operacji wsparcia pokoju i działań stabilizacyjnych, uznając szkolenie do działania w konflikcie symetrycznym za zbędne. Według ich opinii nauczanie żołnierzy umiejętności z zakresu patrolowania, eskortowania itd. jest bardziej potrzebne niż z natarcia czy obrony. W wypowiedziach wskazywali na obecnie realizowane przez nasze pododdziały zadania, gdzie umiejętności wykonywania natarcia czy organizowania obrony uznawali jako nieprzydatne. Według ich opinii całe szkolenie żołnierzy i pododdziałów powinno być podporządkowane ćwiczeniu technik operacyjnych nie tylko podczas przygotowania do wyjazdu, ale przez cały cykl szkolenia. Pozostali oficerowie nie wypowiedzieli się za tak radykalną zmianą w szkoleniu, uznając, że szkolenie taktyczne ma służyć przede wszystkim przygotowaniu żołnierzy i pododdziałów do wykonywania zadań na współczesnym polu walki.

Przebieg konfliktów zbrojnych w końcu XX w. i na początku XXI pokazuje, że dominującym terenem działań stają się tereny miejskie i górzyste, gdzie łatwiej uzyskać przewagę gorzej uzbrojonemu przeciwnikowi. Taka zmiana prowadzenia działań taktycznych na korzyść działań prowadzonych w specyficznych warunkach, a zwłaszcza w terenie zurbanizowanym i górzystym, powinno spowodować zmianę programów szkolenia poprzez poszerzenie tematyki z dziedziny działań w tych warunkach. W ankiecie zapytano oficerów o ich opinię na ten temat. Przykład odpowiedzi podano na rys. 14.

Rys. 14. Zmiana realizacji szkolenia taktycznego do potrzeb działania w specyficznych środowiskach walki

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiety

40,5% oficerów opowiedziało się za zwiększeniem czasu przeznaczonym na szkolenie prowadzenia działań taktycznych w specyficznych środowiskach walki. Za zwiększeniem czasu na szkolenie do działania w specyficznych środowiskach walki, ale tylko w odniesieniu do terenu zurbanizowanego i górzystego opowiedziało się 28,6%. Natomiast za niewprowadzaniem zmian w szkoleniu taktycznym opowiedziało się 26,2% oficerów, uznając, że zawarta w programach tematyka z tej dziedziny jest wystarczająca. Wynika z tego, iż żołnierze widzą konieczność nabycia umiejętności prowadzenia walki w środowiskach specyficznych.

WNIOSKI

Na podstawie przeprowadzonej ankiety można sformułować następujące wnioski dotyczące realizacji szkolenia taktycznego w pododdziałach:

- realizacja szkolenia taktycznego według zawartych w programach szkolenia założeń pozwala na osiągnięcie zakładanych celów;
- sprawdzenie wyszkolenia żołnierzy i pododdziałów powinno być realizowane po każdym etapie cyklu szkoleniowego;
- dążąc do uzyskania najlepszej efektywności szkolenia taktycznego, należy zwiększyć ilość środków materiałowych przeznaczonych do zabezpieczenia zajęć taktycznych;
- w czasie przeznaczonym na szkolenie należy ograniczyć wykonywanie innych zadań przez żołnierzy (pododdziały);
- stan infrastruktury szkoleniowej wymaga poprawy;
- umiejętności instruktorsko-metodyczne dowódców drużyn i plutonów obejmujących pierwsze stanowiska służbowe są niewystarczające. Wskazane jest zwiększenie ilości czasu przeznaczonym na szkolenie specjalistyczne i instruktorsko-metodyczne;

- szkolenie taktyczne powinno być realizowane jako zajęcia kompleksowe prowadzone wspólnie z pododdziałami innych rodzajów wojsk, dzięki czemu poprawi się umiejętność współdziałania pomiędzy dowódcami oraz lepiej przygotowuje pododdział do realizacji zadań na współczesnym polu walki;
- dążąc do zapewnienia wysokiej frekwencji podczas zajęć taktycznych, szkolenie realizowane powinno być przez 2-3 dni w tygodniu, a pozostałe dni przeznaczyć na szkolenie inne niż bojowe, czynności wynikające z zadań pododdziału oraz dni wolne dla żołnierzy;
- należy zwiększyć ilość ćwiczeń taktycznych jako podstawowej formy przygotowującej pododdział do prowadzenia działań na współczesnym polu walki;
- należy ograniczyć wpływ przygotowania kontyngentu do wykonywania zadań poza granicami na szkolenie pododdziałów realizujących szkolenie programowe;
- szkolenie taktyczne powinno być realizowane ze sprzętem i uzbrojeniem etatowym żołnierzy i pododdziału;
- więcej uwagi podczas szkolenia taktycznego należy poświęcić na szkolenie taktyczne w specyficznych środowiskach walki, a zwłaszcza w terenie zurbanizowanym i górzystym.

Spośród wskazanych we wnioskach kierunkach działania należy przede wszystkim skupić się na doskonaleniu umiejętności dowódców drużyn i plutonów z zakresu metodyki szkolenia i działań taktycznych. Szkolenie uzupełniające tej grupy dowódców powinno być realizowane przede wszystkim przez bezpośrednich dowódców. Należy również wdrożyć efektywny system szkolenia doskonalącego realizowanego podczas kursów instruktorsko-metodycznych. Kursy powinny być realizowane przed rozpoczęciem poszczególnych etapów szkolenia, w wymiarze pozwalającym dobrze przygotować dowódców do czekających ich zajęć.

Pozostałe zadania wynikające ze wskazanych wniosków należy sukcesywnie wdrażać pomimo ograniczeń finansowych. Podniesienie poziomu wyszkolenia pododdziałów jest warte poniesienia takich kosztów.

CONDITIONS OF TACTICAL TRAINING IN SUB-UNIT

Summary

Current changes in the system of training, such as the ending of conscription and ongoing professionalisation, as well as constraints imposed by the financial crisis have made it necessary to redesign the conditions of tactical training in a sub-unit. Recognition of problems and challenges which sub-unit commanders face while conducting training allows one to determine the scope of changes and their focus, which, following the transition period, will facilitate the efficient execution of tasks in a sub-unit. In order to identify the conditions of tactical training, the author conducted a survey among junior officers–company commanders, demonstrating vast experience in this area. The survey form asked about commanders' opinions

WARUNKI SZKOLENIA TAKTYCZNEGO W PODODDZIALE

regarding the preparation and conduct of tactical training in their sub-units. The results allowed the author to formulate conclusions that, if taken into consideration, will allow one to achieve the objectives of the tactical training process.

Key words: *tactical training, sub-units*

Artykuł recenzował: dr hab. Andrzej BUJAK